

УДК 378.046-21.68:331.101-051

Слюсаренко Н. В., Кузьменко Ю. В.*

**ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ
ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ФАХІВЦІВ ІЗ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНІ
(50-ТІ РР. ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)**

У статті розглянута важливість здійснення історико-педагогічних досліджень для подальшого розвитку національної системи освіти України. Наведено авторські періодизації, які висвітлюють етапи становлення і розвитку: шкільної освіти в контексті трудового виховання школярів, підготовки майбутніх вчителів трудового та виробничого навчання, системи підвищення кваліфікації вчителів праці в інститутах удосконалення педагогічних кадрів. На основі аналізу наведених періодизацій та врахування економічних, соціальних, політичних та культурних особливостей кожного історичного відрізка часу виокремлено в історії розвитку системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки в Україні у 50-ті рр. ХХ – на початку ХХІ ст. чотири періоди: 1) 1951–1958 рр.; 2) 1959–1983 рр.; 3) 1984– серпень 1991 рр.; 4) вересень 1991–2015 рр.

Ключові слова: професійна освіта педагогічних кадрів, фахівці із трудової підготовки, періоди розвитку освітньої системи.

Історико-педагогічні дослідження сьогодні набувають своєї актуальності, оскільки вивчення розбудови освітньої системи минулого дозволяють узагальнити конструктивний досвід і активно впроваджувати його на сучасному етапі. Як підкреслюють П.Лузан та О.Васюк, «ознайомлення із шляхами розвитку теорії і практики виховання у різні історичні періоди, в умовах різних суспільно-економічних формацій, сприяє виробленню правильного ставлення до педагогічної спадщини, дозволяє критично використовувати досвід минулого в сучасних умовах, дає можливість простежити генезис багатьох педагогічних проблем і явищ, допомагає виробити критично-творче ставлення до педагогічної спадщини минулого й забезпечити оволодіння кращими здобутками української педагогіки, уміннями їх творчо застосовувати у практичній і науковій діяльності, розкривати свій творчий потенціал» [8, с. 3].

Мета статті – окреслити періоди розвитку системи формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки в Україні (50-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.).

Вивченням різноаспектних питань становлення і розвитку системи педагогічної освіти на теренах України в різні історичні проміжки часу займалося широке коло науковців.

Радянські вчені-педагоги С. Бабишин, І. Білодід, О. Бондар, В. Гомоннай, М. Гриценко, О. Дзевєрін, М. Константінов, М. Ніжинський, В. Помагайба, О. Русько, В. Струбицький, М. Ярмаченко та ін. висвітлювали розвиток історико-педагогічної науки в УРСР крізь призму методології радянської історіографії.

Із проголошенням незалежності України відбулася активізація досліджень історико-педагогічного плану, і в працях В. Вихрущ, Л. Вовк, Н. Гупана, В. Кравець, М. Левківського, В. Лугового, В. Майбороди, Л. Медвідь, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, О. Янкович та ін. висвітлюються питання розвитку освіти і педагогічної науки в Україні на певних історичних етапах в контексті української історії. Наприклад, В. Вихрущ досліджувала розвиток теоретико-концептуальних основ вітчизняної дидактики (друга половина ХІХ ст. – початок ХХ ст.) [2], Н. Гупан – історіографічний аспект розвитку історії педагогіки в Україні [3]; М. Левківський – розвиток освіти та педагогічної думки в Україні у ХХ ст. [6]; В. Луговий – тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні [7]; В. Майборода – становлення і розвиток національної вищої педагогічної освіти в Україні (1917-1992 рр.) [9]; Л. Медвідь – історію

© Слюсаренко Н. В., Кузьменко Ю. В.

національної освіти і педагогічної думки в Україні [10]; О Сухомлинська – періодизацію педагогічної думки в Україні [15]; О. Янкович – розвиток освітніх технологій у теорії та практиці вищої педагогічної освіти України (1957-2005) [20].

Зрозуміло, що дослідження питання професійної освіти фахівців із трудової підготовки не можливо здійснити без аналізу змісту трудового навчання школярів загальноосвітніх закладів та реформ шкільної системи на різних історичних етапах. Тому нами бралися до уваги дисертаційні дослідження, де розглянуті питання реформування шкільної освіти в Україні, Ю. Аверічева, Л. Березівської, А. Вихруща, Є. Волохова, С. Дем'янчука, Н. Калініченко, В. Кухарського, С. Мазуренко, М. Пшеничного, Н. Слюсаренко та ін. Зокрема, ми спиралися на авторські періодизації: Л. Березівської – періодизація реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті, де виділено шість етапів: I – 1900–1917 рр.; II – 1917–1920 рр.; III – 20-ті – початок 30-х років; IV – 30-ті – середина 50-х років; V – друга половина 50-х – 80-ті роки; VI – 1990 р. – донині [1]; Н. Слюсаренко – періодизація становлення і розвитку трудової підготовки дівчат у школах України в період кінця ХІХ – ХХ ст., що включає п'ять етапів: початковий: кінець ХІХ ст. – 1917 р.; реорганізації: перший під етап – 1917-1936 рр., другий – 1937-1954 рр.; відродження: 1955-1968 р.; модернізації: перший під етап – 1969-1984 рр.; другий – 1985-1990 рр.; пошуку шляхів оновлення: з 1991 р. [12]; М. Пшеничного – періодизація розвитку трудового навчання старшокласників у другій половині ХХ століття, що складається із чотирьох етапів: 1958 – 1975 рр., 1976 – 1983 рр., 1984 – 1991 рр., 1992 – 1997 рр. [11].

Питання підготовки вчителів трудового навчання вивчало широке коло науковців. Проте, при встановленні періодизації розвитку системи формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки в Україні (50-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.) ми враховували не лише особливості їх періодизацій, а й взяли до уваги домінанти, визначені такими вченими, як: В. Стешенко, Б. Струганець, А. Федорович, М. Хітарян, І. Шиманович та ін.

М. Хітарян в контексті дослідження трудового виховання і політехнічної освіти у радянській школі і педагогіці (30-50-ті рр.) вирізняє цей історичний час як період боротьби за здійснення семирічного всеобучу (1937-1956 рр.), що охоплює 3 етапи: довоєнні роки – 1937-1941 рр., роки Великої Вітчизняної війни – 1941-1945 рр., перші повоєнні роки – 1945-1952 рр., середина 50-х рр. – 1952-1956 рр. [17].

Б. Струганець у своєму дисертаційному дослідженні розглядає підготовку вчителів трудового навчання у ВНЗ України в 1958-1994 рр. і поділяє цей період на два етапи: 1958-1971 рр. та 1971-1994 рр. [14].

У дисертації А. Федорович подано таку періодизацію: початковий етап (1950-1970 рр.), основний етап (1971-1984 рр.), перехідний етап (1985-1990 рр.), модернізаційний етап (1991 – 2000 рр.) [16].

Предметом дослідження І. Шиманович було питання політехнічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання в Україні (друга пол. ХХ ст.). Окреслений період був поділений на три етапи: 1) відновлення уваги до проблем політехнічної підготовки (1950-1958 рр.), 2) становлення політехнічної підготовки (1959-1968 рр.), 3) посилення політехнічної спрямованості у підготовці майбутніх учителів трудового навчання (1969-90-ті рр. ХХ ст.) [19].

Найбільш детальна періодизація підготовки вчителів праці у ВНЗ України у другій половині ХХ ст. розроблена В. Стешенком. Науковець визначає наступні етапи розвитку професійної підготовки вчителів трудового навчання: зародження, відповідно до впровадження в школах педагогічної ручної праці учнів, (1866-1917 рр.), становлення в перші роки радянської влади (1918-1930 рр.), розвиток під час індустріалізації народного господарства країни (1931-1937 рр.), застосування специфічних форм у роки другої світової війни та відбудови (1937-1954 рр.), становлення в сучасному вигляді (1954-1964 рр.), політехнізація (1964-1971 рр.), удосконалення в умовах науково-

технічної революції (1972-1984 рр.), функціонування під час чергової реформи загальноосвітньої школи (1984-1988 рр.), пошук нової моделі підготовки фахівців з трудового навчання (1989-1998 рр.), створення національної системи вищої та середньої освіти (1998-2005 рр.), інтеграція в європейський освітній простір на основі Болонської угоди (2005-2010 рр.) [13].

Оскільки категорія «фахівці із трудової підготовки» охоплює не лише майбутніх вчителів трудового навчання, а й педагогів-практиків, цілком логічно, що у нашому дослідженні аналізувалися роботи присвячені післядипломній освіті педагогічних кадрів (О. Дубасенюк, І. Жорової, С. Крисюка, А. Кузьмінського, В. Примакової, Л. Солдунової, Т. Сорочан, Т. Харченко, П. Худомінського, О. Червінської, В. Швидун та ін.).

С. Крисюк досліджуючи становлення та розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1917-1995 рр.) запропонував таку періодизацію: 1917-1920 рр. – формування окремих елементів системи підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів за різних форм державної влади в Україні; 1920-1930 рр. – формування й розвиток національної системи підвищення кваліфікації й перепідготовки педагогічних кадрів; 1931-1985 рр. – створення унітарної, авторитарної системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до загальних тенденцій розвитку післядипломної освіти в СРСР; 1985-1992 рр. – становлення системи неперервного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; з 1992 р. – період становлення системи післядипломної освіти [5].

Досліджуючи історичний аспект проблеми розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів радянської загальноосвітньої школи (1917 – поч. 1980 рр.), П. Худомінський виокремив такі етапи: перший – етап становлення системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (1917-1931 рр.); другий – етап розвитку системи, що характеризувався ускладненням її функцій і структури (30-50-і роки ХХ століття); третій – етап удосконалення системи підвищення кваліфікації педагогів через удосконалення її змісту і методології (60-70-і роки ХХ століття) [18].

І. Жорова виділила в історії розвитку професіоналізму вчителів в системі післядипломної освіти України у 40-х роках ХХ – початку ХХІ століття чотири періоди: 1940-1958 рр. – ідеологізація освіти; 1959-1967 рр. – політехнізація освіти; 1968-1990 рр. – професійного вдосконалення на основі новаторського досвіду; 1991-2014 рр. – педагогічної творчості [4].

Досліджуючи період 50-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст. в контенті висвітлення питання теорії і практики формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки, при розробці авторської періодизації ми спиралися на всі вищезгадані періодизації; враховували суспільно-політичні та соціально-економічні аспекти становлення й розбудови національного освітнього простору України; поклали в основу системний концептуально-цілісний аналіз еволюції змісту професійного навчання фахівців із трудової підготовки. На основі цього виокремлено в історії розвитку системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки в Україні чотири періоди.

І період (1951-1958 рр.) – становлення системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки.

Директиви плану розвитку СРСР на 1951-1955 рр. вимагали від загальноосвітньої школи переорієнтації навчально-виховного процесу до переходу до загального політехнічного навчання. Тому початок 50-х рр. характеризувався відновленням наукових пошуків щодо трудової та політехнічної підготовки школярів, що в свою чергу призвело до актуалізації питання формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки. У 1954 році в педінститутах та інститутах удосконалення розпочали впроваджувати зміни у зміст підготовки вчителів, спеціалізація яких була пов'язана із трудовим і виробничим навчанням учнівської молоді. Зокрема, у педінститутах і педучилищах у змісті будь-якої природничо-математичної дисципліни обов'язково

повинна була бути виділена окремим блоком тем політехнічна компонента. У педучилищах поновлено підготовку вчителів праці за спеціалізацією «Викладання в навчальних майстернях 5-7 класах». Удосконалення системи професійної освіти з підготовки педагогів до трудового навчання та основ виробництва проводилася як додаткова складова у контексті навчання вчителів математики, фізики і біології. Так, із 1956 р. в педінститутах введено багатопрофільну підготовку на фізико-математичних та природничих факультетах зі спеціальностей «математика, креслення»; «фізика, основи виробництва»; «біологія, хімія, основи сільського господарства»; «креслення і малювання».

II період (1959-1983) – розвиток системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки та експериментування із змістовною компонентою навчальних планів.

Подальші зміни розбудови професійної системи освіти фахівців із трудової підготовки були обумовлені прийнятим 1959 року Верховною Радою УРСР Законом «Про зміцнення зв'язку школи із життям і про подальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР». На фізико-математичних факультетах введено нову спеціалізацію «загальнотехнічні дисципліни і праця», а у Львові і Києві відкриваються перші індустріально(інженерно)-педагогічні факультети для підготовки вчителів технічних дисциплін і трудового навчання. У нових навчальних планах щодо формування освітньої складової педагога відбуваються зрушення у контексті розширення науково-теоретичної, професійної і політехнічної підготовки майбутніх учителів, що забезпечували ознайомлення студентів з новітніми досягненнями науки і техніки, з роботою промислових підприємств, колгоспів та ін. На початку 70-х відкриваються як самостійні структурні одиниці педінститутів факультети загальнотехнічних дисциплін, де готували майбутніх фахівців із трудової підготовки до викладання в школах технічної, обслуговуючої і сільськогосподарської праці. Професійний компонент освітньої складової розширювався не лише у вузах. У системі післядипломної освіти педагогічних кадрів з 1959 р. вчителі креслення, загальнотехнічних дисциплін, трудового та виробничого навчання, інструктори-спеціалісти сільського господарства в школах, інструктори та майстри НВК, керівники різнопрофільних гуртків (науково-технічних, декоративно-ужиткового мистецтва та ін.) проходили трьох-(чотирьох)місячні курси підвищення кваліфікації. З 1976 року, після прийняття постанови «Про заходи з подальшого покращення трудового навчання, виховання та профорієнтації учнів загальноосвітніх шкіл», при формуванні освітньої складової педагогів акцент почали робити на профорієнтаційній компоненті. З 1977 р. педучилища стали готувати вчителів праці та креслення.

III період (1984 – серпень 1991 рр.) – інтенсивний розвиток та диференційований підхід до професійної освіти фахівців із трудової підготовки.

У 1984 р. розпочали втілювати шкільні реформи, що були обумовлені Постановою Центрального комітету компартії України і Ради міністрів Української РСР «Про дальше вдосконалення загальної середньої освіти молоді і поліпшення умов роботи загальноосвітньої школи». У даній постанові вимагалось спрямувати зусилля педучилищ, педінститутів, інститутів удосконалення на розробку проблем удосконалення народної освіти, як загальноосвітньої так і професійної школи. Тому зміни у системі професійної освіти педагогічних кадрів характеризувалися експериментуванням із змістом навчальних планів. У вищих змінено кваліфікацію на «вчитель трудового навчання» та розширено додаткові спеціальності (інформатика, механізація сільського господарства, основи економіки, методист з профорієнтації). Активне залучення до роботи в школі фахівців із виробництв і сільського господарства активізувало діяльність інститутів удосконалення вчителів у руслі навчання цих спеціалістів педагогічним технологіям. Від учителів вимагалось широко впроваджувати передовий педагогічний досвід у практику трудової підготовки учнів загальноосвітніх шкіл та вихованців позашкільних закладів освіти. Проте, з 1989 року розпочалися

негативні тенденції щодо формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки. Цьому сприяли розсилка циркуляру (1989 р.) про те, що години трудового навчання у старших класах можна використовувати для вивчення інших предметів, а також незадовільне фінансування освітянської галузі в контексті загальної кризи Радянського Союзу.

IV період (вересень 1991–2015 рр.) – масштабні перетворення та модернізаційні процеси щодо пошуків шляхів розбудови національної професійної системи освіти фахівців із трудової підготовки.

1991 р. це час кардинальних змін в освіті України, де основними орієнтирами стають національні інтереси та інтеграція у світовий освітній простір. Спостерігалось превалювання об'єктивної необхідності у фахівцях із трудової підготовки в школах над формалізмом існуючої системи професійної підготовки педагогічних кадрів. З 2005 року відповідно до реалізації положень Болонської декларації відбувся перехід до ступеневої системи підготовки фахівців. У новій концепції вищої освіти передбачено формування освітньої складової педагогічних кадрів на основі акмеологічного, аксіологічного, гуманного, андрагогічного та синергетичного підходів та на принципі неперервності освіти. З 2013 р. введення Державного стандарту базової і повної середньої освіти обумовило зміни у професійній підготовці вчителя й введення у ВНЗ нової спеціалізації вчитель технології. На сьогодні при формуванні освітньої складової фахівців із трудової підготовки враховується реалізація завдань трудового навчання як навчального предмета освітньої галузі «Технологія». Це передбачає включення до змістовної компоненти нових і обов'язкових модулів навчального процесу професійної освіти таких як вивчення народних ремесел і нових технік з обробки матеріалів, а також підготовки їх до організації проектної діяльності учнів.

Отже, можна відмітити, що передумовами становлення й розвитку професійної освіти фахівців із трудової підготовки були освітні реформи другої половини ХХ століття, орієнтація держави та визнання педагогічною спільнотою важливої ролі вчителя праці у трудовому вихованні молодого покоління, які спрямували освітній простір у русло підготовки кваліфікованих спеціалістів цієї галузі освіти. З 1989 року відбувається зменшення інтересу до трудового виховання школярів, а тому негативні тенденції почали проявлятися й у формуванні освітньої складової педагогів.

Таким чином, під час дослідження виділено чотири періоди розвитку системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки в Україні у 50-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.: 1) становлення системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки (1951-1958 рр.); 2) розвитку системи професійної освіти фахівців із трудової підготовки та експериментування із змістовною компонентою навчальних планів (1959-1983 рр.); 3) інтенсивного розвитку та диференційованого підходу до професійної освіти фахівців із трудової підготовки (1984 – серпень 1991 рр.); 4) масштабних перетворень та модернізаційних процесів щодо пошуків шляхів розбудови національної професійної системи освіти фахівців із трудової підготовки (вересень 1991-2015 рр.). Визначення цих періодів ґрунтувалося на аналізі нормативно-правового забезпечення професійної школи, динаміці розвитку типів навчальних закладів, що готували фахівців із трудової підготовки (педучилища, педінститути, інститути удосконалення вчителів), якісні зміни мети, завдань і змісту професійної підготовки педагогів, на які впливали вимоги суспільства й соціально-економічний рівень розвитку України в різні історичні проміжки.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із обґрунтуванням концепції дослідження теорії і практики формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки.

Література:

1. Березівська Л. Д. Організаційно-педагогічні засади реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Лариса Дмитрівна Березівська. – К., 2009. – 47 с.
2. Вихрущ В. О. Розвиток теоретико-концептуальних основ вітчизняної дидактики (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Віра Олександрівна Вихрущ. – К., 2001. – 35 с.
3. Гупан Н. М. Розвиток історії педагогіки в Україні (історіографічний аспект) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Нестор Миколайович Гупан. – К., 2001. – 38 с.
4. Жорова І. Я. Зміст, форми і методи професійного розвитку вчителів в системі післядипломної освіти України: історико-педагогічна ретроспектива. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. – 224 с.
5. Крисюк С. В. Становлення та розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1917-1995 рр.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Степан Васильович Крисюк. – К., 1996. – 48 с.
6. Левківський М. В. Історія педагогіки / М. В. Левківський. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
7. Луговий В. І. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: (теоретико-методологічний аспект) : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Луговий Володимир Іларіонович. – К., 1995. – 429 с.
8. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навчальний посібник / Лузан П. Г., Васюк О. В. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : ДАКККіМ, 2010. – 296 с.
9. Майборода В. К. Становлення і розвиток національної вищої педагогічної освіти в Україні (1917-1992 рр.) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Майборода Василь Каленикович. – К., 1993. – 458 с.
10. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. / Л. А. Медвідь. – К. : Вікар, 2003. – 335 с.
11. Пшеничний М. В. Проблеми трудового навчання старшокласників у вітчизняній педагогіці другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Максим Володимирович Пшеничний. – Луганськ, 2011. – 22 с.
12. Слюсаренко Н. В. Становлення та розвиток трудової підготовки дівчат у школах України кінця ХІХ – ХХ століття : монографія / Н. В. Слюсаренко. – Херсон : РІПО, 2009. – 456 с.
13. Стещенко В. Становлення та розвиток професійної підготовки вчителів трудового навчання / В. Стещенко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / гол. ред.: М. Т. Мартинюк. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2010. – Ч. 3. – С. 215-225.
14. Струганець Б. В. Підготовка вчителів трудового навчання у вищих навчальних закладах України (1958-1994 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Струганець Борис Володимирович. – Тернопіль, 1995. – 156 с.
15. Сухомлинська О. В. Періодизація педагогічної думки в Україні : кроки до нового виміру / О. В. Сухомлинська // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / АПН України. – Х. : ОАС, 2002. – Ч. 1. – С. 37-54.
16. Федорович А. В. Підготовка вчителів праці у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Федорович Анна Василівна. – Дрогобич, 2007. – 252 с.
17. Хитарян М. Г. Трудовое воспитание и политехническое образование в советской школе и педагогике (30-50-е годы) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Хитарян Михаил Георгиевич. – Орехово-Зуево, 1983. – 579 с.
18. Худоминский П. В. Развитие системы повышения квалификации педагогических кадров советской общеобразовательной школы (1917 – начало 80-х годов : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / П. В. Худоминский. – М., 1985. – 46 с.
19. Шиманович І. О. Політехнічна підготовка майбутніх учителів трудового навчання в Україні (друга половина ХХ ст.) : монографія / за ред. Ю. В. Кузьменко. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. – 231 с.

20. Янкович О. І. Розвиток освітніх технологій у теорії та практиці вищої педагогічної освіти України (1957-2005) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Олександра Іванівна Янкович. – Тернопіль, 2009. – 42 с.

Слюсаренко Н. В., Кузьменко Ю. В.

ПЕРИОДЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ТРУДОВОЙ ПОДГОТОВКЕ
В УКРАИНЕ (50 ГГ. XX – НАЧАЛО XXI В.)

В статье подчеркнута важность осуществления историко-педагогических исследований для дальнейшего развития национальной системы образования Украины. Приведены примеры авторских периодизаций, которые раскрывают этапы становления и развития: школьного образования в контексте трудового воспитания школьников, подготовки будущих учителей трудового и производственного обучения, системы повышения квалификации учителей труда в институтах усовершенствования педагогических кадров. Основываясь на анализе данных периодизаций и учитывая экономические, социальные, политические и культурные особенности каждого исторического отрезка времени выделено в истории развития системы профессионального образования специалистов по трудовой подготовке в Украине в 50-е гг. XX в. – нач. XXI в. четыре периода: 1) 1951–1958 гг.; 2) 1959–1983 г .; 3) 1984 – август 1991 гг.; 4) сентябрь 1991–2015 гг.

Ключевые слова: профессиональное образование педагогических кадров, специалисты по трудовой подготовке, периоды развития образовательной системы.

Slusarenko N. V., Kuzmenko U. V.

PERIODS OF DEVELOPMENT OF SYSTEM OF FORMING
OF EDUCATIONAL COMPONENT OF SPECIALISTS OF MANUAL WORK IN UKRAINE
(THE 50-TH YEARS OF THE XX-TH CENTURY – THE BEGINNING OF THE XXI-ST CENTURY)

The article outlined the importance of fulfillment of historical and pedagogical researches for further development of national system of education of Ukraine. It is given authors' divisions into periods that elucidated stages of formation and development: school education in the context of labor upbringing of schoolchildren (L. Berezovs'ka, N. Slusarenko, M. Pshenichniy), training of future teachers of labor and manufacturing teaching (V. Steshenko, B. Strouganets', A. Fedorovych, M. Khitaryan, I. Shymanovych), system of perfection of qualification of teachers of manual work at the institutes of improvement of pedagogical personnel (I. Zhorova, S. Krysyuk, P. Khoudomyynskiy). On the base of analysis of mentioned divisions into periods and calculation of economical, social, political and cultural peculiarities of each historical fragment of time we specified four periods in the history of development of system of professional education of specialists of labor training in Ukraine in the 50-s years of the XX-th century – the beginning of the XXI-st century: the first period (1951-1958) – formation of system of professional education of specialists of labor training; the second period (1959-1983) – development of system of professional education of specialists of labor training and experimental activity with content component of teaching plans; the third period (1984 – August 1991) – intensive development and differential approach to professional education of specialists of labor training; the forth period (1991-2015) – scale changes and modernizational processes concerning searches of ways of reconstruction of national professional system of education of specialists of labor training.

Keywords: professional education of pedagogical personnel, specialists of labor training, periods of development of educational system.